

สรุปผลการดำเนินการให้ข้อมูลโครงการไฟฟ้าพลังน้ำดอนสะโฮง สปป.ลาว
ตามกระบวนการปรึกษาหารือล่วงหน้า ครั้งที่ ๑ และ ๒ ในประเทศไทย

กรมทรัพยากรน้ำในฐานะสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแม่น้ำโขงแห่งชาติไทย ดำเนินการให้ข้อมูลโครงการไฟฟ้าพลังน้ำดอนสะโฮง ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ครั้งที่ ๑ และ ๒ ในประเทศไทย ตามกระบวนการปรึกษาหารือล่วงหน้าภายใต้ระเบียบปฏิบัติ เรื่อง การแจ้ง การปรึกษาหารือล่วงหน้า และข้อตกลง (Procedures for Notification, Prior Consultation and Agreement: PNPCA) ของคณะกรรมการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission: MRC) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

๑. เพื่อให้ข้อมูลโครงการไฟฟ้าพลังน้ำดอนสะโฮง ของ สปป.ลาว ต่อสาธารณชน
๒. เพื่อรับฟังข้อกังวลและประเด็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ๘ จังหวัดที่ติดริมแม่น้ำโขง
๓. เพื่อประมวลผลข้อมูลจากภาครัฐและภาคประชาชนประกอบเป็นท่าทีของประเทศไทย เสนอต่อ สปป.ลาว ซึ่งเป็นเจ้าของโครงการผ่านสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission Secretariat: MRCS)

การให้ข้อมูลครั้งที่ ๑ จัดขึ้น ณ ห้องประชุมพิมานทิพย์ ชั้น ๗ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม กาญจนเกษก สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี อ.เมือง จ.อุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดอุบลราชธานี และอำนาจเจริญ โดยมีนายจตุพร บุรุษพัฒน์ อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ เป็นประธานเปิดเวทีการให้ข้อมูลฯ และครั้งที่ ๒ จัดขึ้น ณ ห้องประชุมอาคารปฏิบัติการด้านสัตวศาสตร์ คณะเกษตรและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนครพนม อ.เมือง จ.นครพนม เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ เพื่อให้ข้อมูลกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดนครพนม และมุกดาหาร โดยมีนายบุญจง จรัสดำรงนิตย์ รองอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำ เป็นประธานเปิดเวทีการให้ข้อมูลฯ สำคัญของการให้ข้อมูลแต่ละครั้งสรุปได้ดังนี้

การให้ข้อมูลครั้งที่ ๑ กรมทรัพยากรน้ำมีหนังสือเชิญผู้เข้าร่วม จำนวน ๑๘๔ คน มีผู้เข้าร่วมในเวทีการให้ข้อมูล จำนวน ๒๓๓ คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากจังหวัดอุบลราชธานีและอำนาจเจริญ จำนวน ๑๗๑ คน ผู้แทนจากจังหวัดอื่นๆ จำนวน ๒๑ คน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ จำนวน ๒๖ คน ผู้สื่อข่าว ๑๕ คน ซึ่งมีผู้เข้าร่วมจากพื้นที่อื่นๆด้วย นอกเหนือจากผู้ที่อยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี และอำนาจเจริญ ได้แก่ จากจังหวัดกาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด ขอนแก่น ยโสธร มหาสารคาม ศรีสะเกษ หนองคาย

/เนื่องจาก...

เนื่องจากมีผู้ให้ความสนใจกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการไฟฟ้าพลังน้ำดอนสะโฮง และเห็นว่าเป็นโครงการที่ส่งผลในระดับภูมิภาค มีประเด็นที่รวบรวมได้จำนวน ๓๑ ประเด็น ดังมีรายละเอียดในเอกสารแนบ ๑ โดยมีประเด็นสำคัญแบ่งออกเป็น คำถาม ข้อกังวล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

คำถาม

๑. บทบาทและหน้าที่ของกรมทรัพยากรน้ำในฐานะหน่วยงานของรัฐบาลไทย จะนำข้อมูลไปใช้พิจารณาโครงการอย่างไร และมีส่วนในกระบวนการตัดสินใจโครงการอย่างไร ปัจจุบันโครงการไฟฟ้าพลังน้ำดอนสะโฮงได้รับการอนุมัติก่อสร้างแล้วหรือไม่

ซึ่งเจ้าหน้าที่ MRCS ได้ให้ข้อมูลต่อที่ประชุมว่า ปัจจุบันโครงการไฟฟ้าพลังน้ำดอนสะโฮงได้รับการอนุมัติในขั้นตอนการศึกษา แต่ยังไม่ได้รับการอนุมัติให้มีการก่อสร้างจากรัฐบาล สปป.ลาว ดังนั้น ข้อคิดเห็นและข้อกังวลที่รวบรวมได้จากเวทีการให้ข้อมูลจาก ๓ ประเทศ คือ ไทย กัมพูชา และเวียดนาม และส่งผ่าน MRCS ให้กับรัฐบาล สปป.ลาว จะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาปรับปรุงและเป็นข้อมูลประกอบการอนุมัติก่อสร้างโครงการ โดยรัฐบาล สปป.ลาว จะเป็นผู้ตัดสินใจในขั้นสุดท้าย

๒. หากโครงการไฟฟ้าดอนสะโฮงสร้างแล้วส่งผลกระทบต่อคนไทย สปป.ลาว กรมทรัพยากรน้ำ และ MRC จะรับผิดชอบอย่างไร

๓. การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างการใช้ไฟฟ้าระหว่างประเทศ และการประมง จะดำเนินการอย่างไร

ข้อกังวล

๑. โครงการไฟฟ้าพลังน้ำดอนสะโฮงไม่มีประโยชน์กับประเทศไทย และส่งผลกระทบต่อเส้นทางอพยพของปลา เป็นการปิดกั้นทางผ่านปลาตามธรรมชาติ ทำให้ความมั่นคงด้านอาหารในภูมิภาคลดลง สิ่งที่สามารถดำเนินการได้ในประเทศคือการปรับปรุงพื้นที่ชุ่มน้ำตามธรรมชาติเป็นที่เพาะพันธุ์ปลา

๒. การนำรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมไปสนับสนุนการก่อสร้างโครงการไฟฟ้าพลังน้ำดอนสะโฮง

๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนาลุ่มน้ำโขงของไทยไม่มีความชัดเจน ทำให้เสียเปรียบในการกำหนดท่าทีในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

ข้อเสนอแนะ

๑. การได้รับข้อมูลโครงการฯ ในระยะเวลากระชั้นชิด ทำให้ไม่มีเวลาศึกษาข้อมูลก่อนเข้าร่วมในเวทีฯ และขอให้เชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงในจังหวัดอุบลราชธานี และอำนาจเจริญ มีจำนวนมากขึ้น

๒. ผู้เข้าร่วมประชุมบางส่วนเข้าใจถึงความจำเป็นของการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นแหล่งสร้างรายได้มาใช้ในการพัฒนาประเทศ และไฟฟ้าพลังน้ำที่ผลิตขึ้นใน สปป.ลาว ส่วนใหญ่ส่งขายให้กับประเทศไทย

/๓. ผู้เข้าร่วม...

๓. ผู้เข้าร่วมประชุมบางส่วนเสนอให้ส่งหนังสือถึง สป.ลาว ผ่าน MRCS ให้ชะลอโครงการไปก่อน

๔. การศึกษาบทเรียนจากการพัฒนาโครงการไฟฟ้าพลังน้ำในอดีตที่ผ่านมา จะเป็นประโยชน์เพื่อนำมาปรับปรุงการพัฒนาโครงการในอนาคต

การให้ข้อมูลครั้งที่ ๒ มีหนังสือเชิญผู้เข้าร่วม จำนวน ๑๔๘ คน และมีผู้เข้าร่วมในเวทีการให้ข้อมูล จำนวน ๑๖๕ คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากจังหวัดนครพนมและมุกดาหาร จำนวน ๑๔๓ คน ผู้แทนจากจังหวัดอื่นๆ จำนวน ๑ คน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ จำนวน ๒๐ คน ผู้สื่อข่าว ๑ คน มีประเด็นที่รวบรวมได้จำนวน ๓๔ ประเด็น ดังมีรายละเอียดในเอกสารแนบ ๒ โดยมีประเด็นสำคัญแบ่งออกเป็น คำถาม ข้อกังวล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

คำถาม

๑. ระเบียบปฏิบัติการใช้น้ำ มีบทลงโทษอย่างไรต่อประเทศที่ทำให้เกิดความเสียหายกับแม่น้ำโขง

๒. ผู้ลงทุนโครงการไฟฟ้าพลังน้ำคือกลุ่มใด

๓. มาตรการเยียวยาของรัฐบาลไทยต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

ข้อกังวล

๑. วิธีการได้มาของข้อมูลและนำเสนอในรายงานการศึกษาโครงการไม่มีความชัดเจน และข้อสงสัยต่อการศึกษาโดยนักวิชาการ เกี่ยวกับการจับปลาของชาวประมง

๒. การเบี่ยงเบนทางน้ำของโครงการส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำของคอนพะเพ็ง ทำให้เกิดผลกระทบกับระบบนิเวศ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่พึ่งพาแม่น้ำโขง และวัฒนธรรม

๓. ลักษณะโครงสร้างโครงการไฟฟ้าพลังน้ำตอนสะโฮงเป็นการสร้างคันกั้นน้ำ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางน้ำเกิดขึ้น มีข้อกังวลต่อเส้นทางอพยพของปลาขึ้นมาสู่ประเทศเหนือน้ำจะลดลง ผลกระทบต่อปลาที่ว่ายผ่านกังหันผลิตไฟฟ้า ควรมีการออกแบบทางผ่านปลาที่มีความเหมาะสม การวางแผนการก่อสร้างให้ไม่มีผลกระทบกับการอพยพของปลาในแต่ละช่วงเวลา และผลกระทบจากการชะล้างหน้าดินในช่วงเวลาก่อสร้างอาจส่งผลกระทบต่อที่อยู่ของโลมาอิรวดี

๔. การสร้างโครงการไฟฟ้าพลังน้ำทำให้จำนวนปลาตามธรรมชาติลดลง บางชนิดอาจสูญพันธุ์

ข้อเสนอแนะ

๑. การให้ข้อมูลครั้งนี้เป็นประโยชน์กับประชาชนผู้ที่จะได้รับผลกระทบ ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจ จึงควรมีการทำงานร่วมระหว่างภาครัฐกับประชาชนในพื้นที่ริมแม่น้ำโขงอย่างต่อเนื่อง

๒. ในระยะเวลาที่ผ่านมาการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำในแม่น้ำโขงตั้งแต่เชียงของถึงอุบลราชธานี ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวริมแม่น้ำโขง แหล่งประมง การสูบน้ำจากแม่น้ำโขงขึ้นมาใช้

/ในการเกษตร...

ในการเกษตรริมฝั่ง รัฐบาลจึงควรมีมาตรการเยียวยาต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำ
ในแม่น้ำโขงสายประธาน

๓. ผู้ได้รับผลกระทบตลอดแม่น้ำโขงของไทยยังได้รับข้อมูลน้อยมาก และผู้ได้รับผลกระทบ
โดยตรงจากโครงการโดยเฉพาะชาวประมงยังเข้าร่วมในเวทีการให้ข้อมูลเป็นจำนวนน้อย

๔. ควรกำหนดยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำโขงของประเทศไทยร่วมกันให้มีความชัดเจน

๕. ประชาชนที่อาศัยบริเวณชายแดน เป็นกลุ่มที่มีความอ่อนไหวต่อความขัดแย้ง
ระหว่างประเทศ การใช้แม่น้ำโขงร่วมกันอย่างฉันทมิตรระหว่างประชาชนในพื้นที่สองประเทศ นำเหตุผล
มาพูดคุยกัน และการแบ่งปันผลประโยชน์จะช่วยลดความขัดแย้งได้

๖. ที่ประชุมขอให้กรมทรัพยากรน้ำรายงานให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับทราบ เมื่อได้รับ
คำชี้แจง และข้อมูลเพิ่มเติมจาก สปป.ลาว ต่อข้อกังวลที่รวบรวมได้ในเวทีต่างๆ ตามหลักวิทยาศาสตร์
การประชุมครั้งต่อไปจะจัดขึ้นตามลำดับดังนี้

ครั้งที่ ๓ ให้ข้อมูลกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดเชียงราย ณ โรงเรียนบ้านหัวเวียง
อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๗

ครั้งที่ ๔ ให้ข้อมูลกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดบึงกาฬ และหนองคาย ณ หอประชุม
ประจักษ์ศิลปาคม อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๗

ครั้งที่ ๕ ให้ข้อมูลกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดเลย ณ หอประชุมศาลาประชาคม
อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๗

ครั้งที่ ๖ กรมทรัพยากรน้ำ จะนำผลจากการประชุมทั้ง ๕ ครั้ง มาจัดหมวดหมู่ และวิเคราะห์
ข้อคิดเห็น/ข้อกังวลที่ได้รับ เพื่อนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ณ กรุงเทพมหานคร
ในเดือนมกราคม ๒๕๕๘